

S. Sayısı : 31

Malâtya mebusu general İsmet İnönü ve 191 arkadaşının, teşkilâtı esasiye kanununun 10 ve 11 inci maddelerile intihabı mebusan kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Teşkilâtı esasiye encümeni mazbatası (2/131)

4 - XII - 1934

Yüksek Başkanlığa

Teşkilâtı esasiye kanununun 10 ve 11 nei maddelerinin değiştirilmesile Türk kadınına da mebus seçmek ve mebusluğa seçilmek hakkı verilmiş olduğundan intihabı mebusan kanununun buna müteallik maddelerinde (Zükûr) kaydinin kaldırılması icab etmiş ve kadınlara hakkı intihab verilince mebus sayısına esas olan nüfusun muhafazası muvafık görülmeyerek o da nüfus miktarının bir misli tezeyüdü nazarı dikkate alınmak suretile değiştirilmiştir.

Bundan başka bazı yerlerde kadınların şahsiyetleri belli olmayacak bir tarzda giyindikleri göz önüne alınmış ve her vatandaşın reyini kullanırken hüvviyet ve şahsiyetinin bilinmesi intihabın düzgünlüğü ve dürüstlüğü için lüzumlu görülmüş olduğundan kanun lâyihasına 3 neü madde ilâve edilmiştir. Nitekim aynı düşünce ile ceza muhakemeleri usulü kanununun 61 nei maddesi mahkemeye şahadete gelen bir kimsenin hüvviyet ve şahsiyetinin tesbiti noktasından hâkime vâsi salâhiyet vermiştir.

TEKLİF

MADDE 1 —

Teşkilâtı esasiye kanununun 10 neu maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:
22 yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçmek hakkını haizdir.

MADDE 2 —

Teşkilâtı esasiyenin 11 nei maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:
30 yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçilebilir.

Esbabı mucibe lâyihası

Türk tarihinin her sahasında ve her safhasında erkeği ile yan yana her fedakârlığı yapan ulus ve yurt işlerinde büyük feragatle her mahrumiyete, her cefaya ve her acıya katlanan ulusun, yurdun felâket ve saadetlerine aynı hisle iştirak eden büyük kalpli ve yüksek erdemli Türk kadını müşterek eseri olan bu Cümhuriyette elbette ve elbette kendi evinin; kendi beldesinin işlerinde olduğu gibi teşriî işlerde de temiz ve ciddi mevkiini alacaktır. İstibdad ve cehalet devirlerinden arta kalan kötü ve sakat zihniyetleri sakil ve sakim düşüncelerin Cümhuriyet ve inqılâbın temiz ve erdemli muhitinde yeri yoktur. İşte bu düşüncelerle yüksek Türk kadınına mebus seçmek ve mebus seçilmek yolunda da erkeği yanında mevkiini vermediği ve bu suretle yurdunun bütün işlerinde onun temiz duygulu çalışmalarından istifade etmeyi temin etmek için bu kanun teklif edilmiştir.

*İntihabi mebusan kanununun bazı maddelerinin
değişmesine ve kanuna bir madde ilâvesine dair
kanun*

MADDE 1 — İntihabi mebusan kanununun muaddel ikinci maddesi aşağıda olduğu gibi değiştirilmiştir:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri Türkiye Devleti halkından her kırk bin nüfusta bir kişi olmak üzere seçilir. Bir intihab daîresinin nüfusu kırk binden aşağı olsa dahi her halde bir mebus seçmeye hakkı olacağı gibi nüfusun kırk binden yukarısı için aşağıdaki gibi muamele yapılır:

Elli beş bine kadar bir, elli beş bin birden 95 bine kadar iki, 95 bin birden 135 bine kadar üç, 135 bin birden 175 bine kadar dört mebus seçilecek ve bu miktardan ziyadesi bu yolda arttırılacaktır.

MADDE 2 — İntihabi mebusan kanununun 5, 11, 16, 23, 58 nei maddelerindeki 18 yaşını bitirenler kaydı 21 yaşını bitirenler şeklinde değiştirilmiş ve bu maddelerdeki (Zükûr) kaydı kaldırılarak yerine kadın, erkek konulmuştur.

MADDE 3 — Rey verenlerden, rey verirken hüviyet ve şahsiyetleri belli olmayanların reyi kabul olunmaz.

MADDE 4 — Bu kanun hükümleri neşri tarihinden başlar.

MADDE 5 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Yukarıdaki maddelerin kabulünü dileriz.

<i>Malatya</i>	Haydar	<i>Bursa</i>	Emin Aslan
İsmet İnönü	<i>Artvin</i>	Dr. Rasim Ferit Talay	<i>Diyarbakır</i>
<i>Adana</i>	Asım Us	Dr. Galib Kağraman	Kâzım Sevüktekin
Damar Arık	<i>Aydın</i>	Dr. Refik	Zeki Mesut Alsan
Ömer Resul	Abidin Özmen	Esat Sagay	Zülfü
<i>Afyon Karahisar</i>	Tahsin San	Rüstü Egel	<i>Edirne</i>
İzzet Akosman	Adnan	Refet	Şakir
Cemal Akçm	Fuat Şahin	Mustafa Fehmi	Faik Kaltakkıran
İzzet Ulvi	<i>Balıkesir</i>	<i>Cebelibereket</i>	Hasan Hayri
Haydar Çereel	Kâzım Özalp	Naci Eldeniz	<i>Elâziz</i>
Dr. Ziya Nuri	Memet Cavit	H. Basri Gürbüz	Ahmet Saffet
<i>Aksaray</i>	Enver	<i>Çanakkale</i>	Tahsin Berk
Rıza Nisari	Hacim Muhittin	Osman Niyazi	Fuad
Yaşar Özay	Muzaffer	Şükrü	<i>Erzincan</i>
<i>Amasya</i>	İbrahim Yürük	<i>Çankırı</i>	Aziz Samih
Nafiz	Vasfi Mehmet	Rifat Mucre	Abdülhak Fırat
Esat	Pertev Etçi	Ziya Esen	<i>Erzurum</i>
İsmail Hakkı	<i>Bayazıt</i>	<i>Çorum</i>	Nafiz
<i>Ankara</i>	Halit Bayrak	Bekir Karamemet	Dr. Ahmet Fikri
Rasim Serattar	<i>Bilecik</i>	Nabi Rıza	Aziz Akyürek
Hasan Yakup	Salih	Dr. Mustafa	Dr. Hakkı Şinasi
Muslihittin Abdullah	<i>Bolu</i>	Münir	<i>Eskişehir</i>
Eşref	İsmail Hakkı	İsmet	Cafer
Şakir	Dr. Emin C. Suda	Kemal Alpasar	Emin Sazak
<i>Antalya</i>	Şükrü	<i>Denizli</i>	<i>Gazi Antep</i>
Rasih Kaplan	Hasan Cemil	M. Müfid Kansu	Şahin
Numan	<i>Burdur</i>	Necib Ali Küçük	Reşit
Dr. Nazifi Şerif	Mustafa Şeref Özkan	Yusuf Başay	

<i>Giresun</i>	<i>Kırklareli</i>	Nuri	<i>İlulâsi</i>
A. Şevket	Dr. Fuat	<i>Mardin</i>	<i>Sivas</i>
İhsan	M. Nahid Güven	Rıza Eron	Rasim
Kâzım Akay	<i>Kırşehir</i>	Abdürrezzak	Remzi Çiner
<i>Gümüşane</i>	Serdar Ahmet	İrfan Ferit	<i>Şebîn Karahisar</i>
Edip Servet	Hazim Börekçi	<i>Mersin</i>	Vasfi Raşit Seviğ
Şevket	<i>Kocaeli</i>	Süleyman Fikri	İsmail
Hasan Fehmi	Salâh Yargı	Ferit Güven	<i>Tekirdağ</i>
<i>İakâri</i>	Ragıp Akçe	A. Hamdi	Cemil
Ibrahim Arvon	İbrahim Süreyya	<i>Muğla</i>	Celâl Nuri
<i>İçel</i>	Ali	Şükrü Kaya	M. Faik
Emin	Kemalettin	Yunus Nadi	<i>Tokat</i>
<i>İstanbul</i>	<i>Konya</i>	<i>Muş</i>	İüsnü
Dr. Refik Saydun	Kâzım	Hasan Reşid Tankut	Süreyya Tevfik
Hayrullah	Mustafa Eke	Hakkı Kılıç	Resai
A. Hamdi Gürsoy	N. Onat	<i>Niğde</i>	Nâzım
A. Cemil Topçubaşı	Refik Koraltan	Faik	<i>Trabzon</i>
Ziyaettin Karamursal	Hamdi Dikmen	Halit	Daniş
A. Sadettin Parlas	Ali Muzaffer	Ahmet Vefik	Raif
<i>İzmir</i>	<i>Kütahya</i>	<i>Ordu</i>	<i>Urfa</i>
M. Rahmi Köken	Receb Peker	İsmail Çamaş	Memet Emin
Memet Sadettin	Naşid Uluğ	H. Yalman	Refet
Kâmil Dursun	<i>Malatya</i>	A. Şevket	Behçet Günay
<i>Isparta</i>	Muttalip Alper	Ahmet İhsan Tokgöz	<i>Yozgat</i>
İbrahim Demiralay	Talât Haşım	<i>Rize</i>	Sungur
Mükerrem Ünsal	Dr. Hilmi	Atrf	Ahmet Cevdet
K. Turan Ünal	<i>Manisa</i>	Ali	Süleyman Sırrı İçöz
<i>Kars</i>	Osman	Fuat Balca	<i>Zonguldak</i>
Ömer Kâmil	Dr. Saim	<i>Samsun</i>	Ragıp Özdemir
Muhittin	Kâni	Etem	Hasan
<i>Kastamonu</i>	M. Turgut	Dr. Asım	Halil
Halil	Hikmet	Ruşeni Özbay	Rifat Vardar
Refik	Tahir	Memed Yunus	
<i>Kayseri</i>	<i>Maras</i>	Zühtü	F. Özger
Sait Azmi	Abdülkadir	<i>Sinop</i>	M. Sümer
A. Hilmi Kolaç	Mitat	Yusuf Kemal Tengirşenk	H. Özdamar

Teşkilâtı esasîye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı esasîye encümeni

Karar No. 2

Esas No. 2/131

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Teşkilâtı esasîye kanununun 10 ve 11 nei maddelerini değiştirici kanun teklifi encümenimize verildiğinden büyük özen ile okundu:

Teşkilâtı esasîyenin 102 nei maddesine göre bu kanunun değiştirilmesi, Meclisin müretteb üyelerinin üçte birinden artığı tarafından teklif

edilmek gerektir. Bu teklif ise 192 üye tarafından verildiğinden müzakere edilmiştir:

Teklifin genel müzakeresinde değişikliğin ulus ve uluşun en başlı ayırtsanlarından biri olan değişimciliğin parlayışı olmak üzere görüldü.

Kurtuluş günlerinden beri kadın ve erkeklerin siyasal haklar bakımından hiç bir ayırdımı olmadığı kamumuzun onay bulduğumuz bir gerçekliktir. Kaldı ki ulusal savaşta Türk kadını boyununun borcundan ötesini de yapmıştır.

Kadın evde, analıkta bütün işlerini gördükten başka okula girdi. Yazdı, okudu, öğrendi ve muallim olub öğretti. Gözü açıldı. Ulus ve belediye işlerine karıştı; hâkim bile oldu. Kadın bu yönlerde gereği gibi olgunluğunu gösterdi. Ulus bundan faydalandı, öğüne duydu.

Saylav seçmemesi ve saylav olamaması bir eksiklik görülüyordu.

Şimdi bu onurlu işi görmesinin kurunu gelmiştir. Eski maddede mebus seçmek yaşı 18 iken bu lâyihada 22 yaşını bitiren deye gösterilmiştir.

İşte bunun için encümen bu lâyihayı pek onay bulmuş ve Genel heyete sunmuştur.

Teş. Es. En. Rs.	Bu M. M.	Kâtip
Muğla	Tekirdağ	Artvin
Yunus Nadi	Celâl Nuri	Asım Us
Balıkesir		Konya
Hacim Muhittin		Ali Fuat Cebesoy
Sinop		Tokat
Yusuf Kemal Tengirşek		Resai
Urfa	Aydın	Denizli
Memet Emin	Tahsin	Necip Ali
Kırklareli		
Dr. Fuat		

TEŞKİLÂTI ESASİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

MADDE 1 — Teşkilâtı esasîye kanununun onuncu ve on birinci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 10 — Yirmi iki yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçmek hakkını haizdir.

Madde 11 — Otuz yaşını bitiren kadın, erkek her Türk mebus seçilebilir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Teşkilâtı esasîye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Teşkilâtı esasîye encümeni

Karar No. 3

Esas No. 2/131

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İntihabı mebusan kanununun bazı maddelerinin değişmesine ve kanuna bir madde katılmasına dair 192 mebus tarafından verilen kanun teklifi encümenimize gönderilmekle okundu:

Encümenimiz bundan önce teşkilâtı esasîye kanununun 10 ve 11 nci maddelerini değiştirici teklifi onay bulduğundan intihab kanununu da ona uydurmağa gerekli görmüştür.

Bu kanun teklifi onay bulunduğundan genel heyete sunulur.

Teş. Es. En. Reisi	Bu M. M.	Kâtip
Muğla	Tekirdağ	Artvin
Yunus Nadi	Celâl Nuri	Asım Us
Aza		Aza
Balıkesir		Konya
Hacim Muhittin		Ali Fuat Cebesoy

Aza
Sinop
Yusuf Kemal Tengirşenk

Aza
Tokat
Resai

Aza
Urfa
Memed Emin

Aza
Aydın
Tahsin

Aza
Denizli
Necip Ali

Aza
Kırklareli
Dr. Fuat

